

3p.

**BŪSTO ĮPERKAMUMO
DAMOKLO KARDAS**

3p.

**ŠVIETIMO IŠŠŪKIAI:
AR VILNIUS YRA MOKYKLA?**

4p.

**V. BENKUNSKO KOVA: PRIEŠ IMIGRACIJĄ
AR PRIEŠ VILNIAUS TAPATYBĘ?**

VYTAUTAS SINICA: APSIMESTINĖS POLITIKOS ERA BAIGIASI

V. Sinica yra Nacionalinio susivienijimo pirmininkas, Seimo narys, kandidatas į Vilniaus mero pareigas

Vilnius – klestintis ir gražėjantis miestas, žiniasklaida nuolatos skelbia apie tarptautinį dėmesį ir pripažinimą mūsų sostinei. Gal miestas geros rankose ir nėra reikalo labai keisti savivaldybės prioritetų?

Vilnius yra nuostabus, bet tai nėra politikų nuopelnas. Vilniečių ekonominė situacija geresnė nei provincijos ne dėl savivaldos. Savivaldos rankose yra pirmausia gyvenimo mieste sąlygos ir infrastruktūra, taip pat miesto veidas. Žmonėms reikalingas patogus susisiekimas, prieinamos švietimo ir sveikatos paslaugos, žalios erdvės ir, kiek tai įmanoma, tolygus visų šių dalykų pasiskirstymas mieste.

Valstybei gi reikalingas aiškus istorinis miesto veidas, kiekvienam vilniečių ir miesto svečiui skelbiantis, kad tai išdidi Lietuvos sostinė ir, kas labai svarbu, kad tai lietuviškas miestas. Pagaliau visiems, net ir svečiams, yra svarbūs du dalykai, kuriuos akyse praranda migrantų užplūsti Vakarų Europos miestai – švara ir saugumas.

Vilniuje viso to nėra?

Šiandien Vilnius yra pasiklydęs. Viena vertus, tai miestas, kuriame nesijaučia jo

kaip sostinės tapatybės, valstybingumo ženklų ir išdidumo, vietoje to vis dažniau skamba rusų kalba, o įvairias viešąsias paslaugas teikia migrantai. Kita vertus, tai miestas, kuris turi daugiau nei reikia pinigų ir leidžia juos nebūtinaiems ar net žalingiems projektams, o tuo pačiu metu nesutvarko to, kas gyventojams būtina kiekvieną dieną. Šiandien lėšos švaistomos siekiant klimato neutralumo (400 mln. eurų), tiesiant pėsčiųjų tiltus beprasmėse vietose (vien iš Žvėryno link Seimo – 12 mln. eurų), paleidžiant lėtus elektrinius „viešojo transporto“ laivus, be laiko nutraukinėjant sutartis su atliekų tvarkytojais, nekalbant jau apie maždaug šimtu milijonų skandalingai išbrangusių nacionalinį stadioną. Daugybė lėšų kasmet gali būti atlaisvinta atsisakant nereikalingų projektų.

Kam tas lėšas siūlytumėte panaudoti?

Iš ūkinės pusės pirmoje vietoje dėmesio reikalauja susisiekimas – viešojo transporto tinklas ir sąlygos, parkavimo galimybės, gatvių būklė. Visą Valdo Benkunsko kadenciją vis žadamas ir atidedamas autobusų parko atnaujinimas, planuojama pirkti brangius neatsiperkančius vandenilinius autobusus. Būtina skirti prioritetą ir lėšas naujiems au-

tobusams, jų tinklo ir reisų tankinimui bei vairuotojų algoms, kurios grąžintų į šį darbą Lietuvos piliečius. Parkavimo problema apskritai ignoruojama. Manome, kad ją būtina sujungti su civilinės saugos poreikiais ir mieste įrenginėjant požemines slėptuves (taip, tai brangu) pritaikyti jas parkavimui. Gatves Benkuskas tvarko, ir žmonės tai mato, tačiau prioritetai apversti aukštyn kojomis: tvarkomos centrinės miesto dalies gatvės, kurių būklė gana gera, tuo tarpu miesto pakraščiuose, kur kuriasi vis daugiau žmonių, toliau pilna neasfaltuotų gatvių, gatvių be apšvietimo, be šaligatvių. Atrodo, kad miesto centras tvarkomas prieš pirmininkavimą ES. Laikas atsigręžti į augančią miesto periferiją ir užtikrinti ten būtinas sąlygas.

Dar vienas prioritetas – švietimo įstaigų tinklas arti žmonių visame mieste. Šie dalykai tarpusavyje tiesiogiai susiję, nes labiausiai spūstis gatvėse generuoja vaikų vežiojimas į mokyklas, darželius, būrelius po visą miestą. Miesto pareiga užtikrinti, kad visos būtiniausios viešosios paslaugos būtų prieinamos kiekviename ar bent gretimame rajone. Nauji rajonai turi būti planuojami tik su naujomis mokyklomis, darželiais, parkais, poliklinikomis, galiausiai – darbo vietomis, priklausomai nuo naujakurių

skaičiaus. Šiandien to nėra, nors įstatymai ir reikalauja. Per ilgai miestas dotavo privačias mokymo įstaigas, vietoje to, kad rimčiau investuotų į viešąsias.

O ko reikia Vilniaus kaip sostinės veidui?

Vilnius kaip sostinė stokoja simbolių ir pagarbos savo istorijai. Lukiškių aikštė mero Benkunsko valia „iššaldyta“ be Vyčio paminklo, kas tiesiogiai prieštarauja Seimo dar 2020 metais priimtam įstatymui. Sporto rūmai irgi mero bei Šimonytės vyriausybės valia buvo atiduoti žydų kapinių įamžinimui, nors tai svarbiausias Sąjūdžio istorijos objektas. Yra skandalinga, kad Vilnius kaip sostinė neturi Sąjūdžio istorijos muziejaus. Esu tikras – ir seniai viešai reikalaujame, – kad šiame pastate tilptų ir konferencijų centras, ir Sąjūdžio muziejus, ir žydų įamžinimas. Taip ir lankytojų srautai būtų garantuoti, ir Lietuvos istorija bei santykis su sovietmečiu sistemingai pristatomi pasauliui.

Būtina atitaisyti teisingumą grąžinant į vietas laisvės kovotojų vardą – Kazio Škirpos alėją, jo atminimo lentas Gedimino prospekte ir Gedimino bokšte,

Tęsinys

taip pat Jono Noreikos lentą ant Vrublevskių bibliotekos. Galbūt daugeliui vilniečių tai nėra aktualiausias dalykas, tačiau mums kaip piliečiams visgi turi rūpėti, kad kaip valstybė ir kaip sostinė savo laisvės kovų istoriją gintume, ypač nuo Kremliaus propagandos, kuri juos sistemingai juodina. Artėjant 2030 metams, sunku įsivaizduoti Vilnių be Vytauto Didžiojo. Pabrėžiu, kad Vilniaus nereikia užversti paminklais, tačiau šiandien jame statomi įvairūs kuklūs, skvero tipo ir masto paminklai, o monumento žanras apskritai dingęs. Galiausiai būtina apsaugoti senamiestį nuo plieno ir stiklo pastatų, įtvirtinti pagarbos architektūriniam kontekstui principą senamiesčio apsaugos zonoje. Ir bent pradėti diskusiją, privačių ir projektinių lėšų bei techninių sprendimų paieškas svarbiausių istorinių pastatų atstatymui.

Dažnai kritikuojate apsimestinį miesto valdžios rūpestį miesto žalumui. Kuo tai grindžiate?

Vilnius yra objektyviai žalias miestas, jame yra dideli miškų ir parkų plotai, todėl lengva girtis bendrais skaičiais. Tačiau kai pažiūrime detaliau, ypač centrinėse miesto dalyse žaliosios erdvės nyksta. Vykdamt gatvių ir šaligatvių rekonstrukcijas sistemingai pjaunami ir marinami brandūs medžiai, žalieji plotai iškertami tęsiant taškinį tankinimą – praktiką, kai senesniuose rajonuose (tipinis pavyzdys – Žirmūnai) į tarpus tarp namų, kur anksčiau buvo žaliosios erdvės, pristatoma naujų daugiabučių. Nesilaikoma reikalavimų želdynų plotams, o Aplinkos ministerija praėjusią kadenciją juos dar ir sumažino. Skandalingiausi žaliųjų erdvių naikinimo pavyzdžiai: galimas Nadruvos parko sunaikinimas, leidus vystyti maždaug 300 butų kvartalą Pilaitėje, ir „Hanner“ vykdomos Neries krantinės statybos prie Neries, Tuskulėnų dvaro papėdėje. Čia planuojama visiškai suardyti natūralų kraštovaizdį, iškirsti apie 300 brandžių medžių. Miestas, numatęs išleisti šimtus milijonų kovai su klimato

Simono Kaunelio nuotrauka

kaita, tuo pačiu metu naikina savo žaliąsias erdves. Tai apsimestinė politika.

Jūs ir Jūsų vadovaujama partija esate labiausiai žinomi dėl kovos su masine imigracija. Meras Benkuskas irgi paskelbė tokią kovą, pagaliau ir paslaugas rusų kalba atšaukė. Laikote jo kovą nenuoširdžia?

Reikia pagirti, jog viešųjų paslaugų rusų kalbos atšaukimas yra teisingas, nors pavėluotas sprendimas. Gera, kad meras išdrįso tai padaryti. Tačiau būkime atviri: jis tam ryžosi tik dėka didelio viešo spaudimo. Kai pavasarį skelbė savo migrantų integracijos programą, Benkuskas tiesiai pasakė, kad paslaugų rusų kalba nenaikins, nes turime vietinių rusakalbių. Dabar gi panaikino ir paskelbė, kad taip įgyvendina savo programą. Ne. Įgyvendina vilniečių lūkesčius ir daro tai nenoromis, bet gerai, kad ryžosi.

Pati mero integracijos programa yra iš esmės butaforinė: liūto dalis lėšų joje numatoma migrantų psichologinei pagalbai, taip pat numatytas migrantų perkvalifikavimas darbo rinkai ir – manau, tai skandalinga – Lietuvos piliečių tolerancijos ir atvirumo mokymai. Tik greta to numatyti ir neprivalomi lietuvių kalbos kursai užsieniečiams. Ši planą laikau pasityčiojimu ir reklamos akcija. Apskritai meras aiškiai pasakė netikintis, kad įmanoma apsieiti be masinės imigracijos. Sako: vešime, nes reikia verslui, bet integruosime. Sėkminga migrantų masių integracija yra mitas – nei Lietuvoje, nei kitur tai nėra pavykę ir nepavyks. Turime daryti viską, kad migrantų mažėtų. Vilniaus miestas čia gali padaryti daugiau. Pirmiausia – užtikrinti, kad jam pavaldžios įstaigos ir kontraktuojamos įmonės samdytų Lietuvos piliečius. Vairuotojų ir šiukšliavežių iš Ganos era baigėsi.

Vytautai, dalyvaujate Vilniaus mero rinkimuose antrą kartą. 2023 metais dar retas žinojo, kas esate. Dabar esate gana matomas Seimo narys, išrinktas taip pat Vilniuje. Manote, kad galite laimėti mero rinkimus?

Manau, o ir tyrimai rodo, kad realu patekti į antrąjį turą, o jame niekas iš anksto negali žinoti nugalėtojo. Tai jau labai gerai parodė Seimo rinkimai Pilaitėje-Karoliniškėse, kur laimėjau nepaisant didelio atsilikimo pirmame ture. Tačiau gerai žinau kitką: Nacionalinis susivienijimas jau turi ženklų palaikymą sostinėje, ir visiškai pagrįstai tikimės tapti antra arba trečia didžiausia frakcija Vilniaus miesto taryboje. Tai reiškia, kad turėsime reikšmingą įtaką miesto valdymui ir sprendimams, net jeigu man ir nepavyktų tapti meru. Realu ir būtina tai pasiekti.

Sužinokite!

Mūsų naujajame „Youtube“ kanale rasite daugybę įdomių pokalbių ir analizių – youtube.com/@Nacionalinissusivienijimas

Pasirašykite!

Jei pritariate, kad užsieniečiai nusikaltėliai turi būti deportuojami iš Lietuvos, pasirašykite mūsų peticiją – deportacijos.lt

Prisijunkite!

Jums artimos mūsų idėjos? Norite šį tą nuveikti dėl Lietuvos? Tapkite Nacionalinio susivienimo nariu – susivienijimas.lt/prisijunk

Asmeninio archyvo nuotrauka

Vilnius – karališkas ir lietuviškas miestas, ilgaamžė mūsų tautos ir valstybės sostinė. Tačiau vaikstant gatvėmis to nematyti. Matyti klestintis centras ir augantys priemiesčiai, bet jie neskelbia praeiviui, kad čia sostinė. Senamiestį ir Neries krantines dako įvairūs stiklo ir plieno fasadai, nerandama valios nei Vyčiui Lukiškių aikštėje, nei į Sąjūdį išvedusiam Justinui Marcinkevičiui, nei paties Sąjūdžio muziejui. Vytautas Didysis paslėptas muziejaus kieme. Po ilgos pertraukos vėl

kaip sovietmečiu daugėja rusų kalbos, mažėja lietuvių. Nerandama būdų to keisti. Nerandama, nes nedrįstama. Savęs bijoma. Turime atgauti tautinę savigarbą, savivertę ir tai atskleisti savo kultūra, savo architektūra. Vilnius yra mūsų veidas, kurį pirmą atsukame pasauliu. Kito neturime. Reikia susitelkti rimtam darbui, kad jis būtų iš tiesų mūsų, lietuvių, unikalus, įdomus ir vertas pasididžiavimo, o ne tik kasdienio patogumo.

Dominykas Vanhara. Būsto įperkamumo Damoklo kardas

Autorius yra advokatas, Nacionalinio susivienijimo pirmininko pavaduotojas

Donato Babensko nuotrauka

Pastaruoju metu vėl pradėjusios didėti tarpbankinės palūkanų normos – EURIBOR – bei vis kylančios nekilnojamojo turto kainos sostinėje jauniems vilniečiams bei šeimoms, svajojančioms apie nuosavą būstą, siunčia neraminančią žinią: būstą įpirkti ateityje gali būti dar sunkiau. Savo ruožtu, mažėjantis būsto įperkamumas blogina ir taip itin prastas demografinės tendencijas. Jaunos šeimos dažnai nusprendžia atidėti vaikų susilaukimą iki tol, kol įsigis nuosavą būstą, o brangstantis būstas reiškia, kad įperkamas tampa vis mažesnio ploto būstas –

tik toks, kuriame šeima su daugiau vaikų tiesiog netilptų.

Tačiau lyg brangstančio būsto bei brangstančių paskolų būtų mažą, virš Vilniaus gyvenamojo būsto rinkos jau keleri metai kabo tikras Damoklo kardas – nekilnojamojo turto investiciniai fondai, dar kitaip vadinami REIT'ais (angl. real estate investment trust). REIT'ai, turėdami rinkos galią, įvairiuose Vakarų Europos miestuose supirkinėja gyvenamąjį būstą ištisais kvartalais, o tuomet nuomoja. Neabejotinai tą patį jie mielai darytų ir Vilniuje.

Ryškiausias toks planas REIT'ams įeiti į Vilniaus gyvenamojo būsto rinką buvo vadinamoji Šiaurės miestelio „Banguinis“ prekybos centro konversija, kur buvo planuota visą projektuojamą naują kvartalą paskirti nuomai. Tik nuožmiai pasipriešinus Šiaurės miestelio bendruomenei tokių planų buvo atsisakyta.

Vakarų Europos šalių patirtis rodo, kad tuose miestuose, kuriuose gyvenamojo būsto sektoriuje įsigali nekilnojamojo turto investiciniai fondai, nuosavas būstas pasidaro praktiškai neįperkamas, nes fondai supirkinėja visą esamą būsto pasiūlą. Atitinkamai, nekilnojamojo turto vystytojai net nebestato projektų, skirtų parduoti žmonėms, nes pardavinėti REIT'ams jiems apsimoka labiau. Vystant kokį nors didelį daugiabučių namų kompleksą ir norint butus po vieną pardavinėti atskiriems pirkėjams, būtina investuoti į reklamą, pardavimus, visi procesai ilgi ir gana sudėtingi. Alternatyva vystytojui žymiai paprastesnė – jis gali tiesiog visą projektą iš anksto parduoti nekilnojamojo turto investiciniam fondui ir neprisiimti jokios rizikos dėl rinkos situacijos jau pastačius projektą. Jam nereikia nei investuoti į reklamą ar pardavimus, nei veikti neapibrėžtumo sąlygomis, kai iš anksto nežinoma, kada – ir ar – pavyks visus butus parduoti. Vystytojas dar prieš padėdamas pirmą plytą į būsimą daugiabučių kvartalo statybą jau žino, kad turi jau viso kvartalo pirkėją – REIT'ą.

Dar daugiau – šie nekilnojamojo turto investiciniai fondai, turėdami didžiulę lobistinę galią, išsirūpina sau privilegijuotas sąlygas. Tai matome ir Lietuvoje, kur pagal Pelno mokesčio įstatymo 12 straipsnio 5 punkte nustatytą reglamentavimą tokių subjektų gautos pajamos nėra apmokestinamos pelno mokesčiu, o pagal Pridėtinės vertės įstatymo 31 straipsnio 1 dalį PVM mokesčiu neapmokestinama ir gyvenamųjų patalpų nuoma. Tai reiškia, kad nekilnojamojo turto investiciniai fondai, jei ateitų į Vilniaus būsto rinką, nemokėtų nei PVM, nei pelno mokesčių. Taigi tokie fondai turi didžiules mokesčines privilegijas lyginant su kitais subjektais – taip pat turėtų ir didžiulę rinkos galią, kuri leistų jiems supirkinėti naujos statybos būstus ištisais kvartalais. Tai reikštų, kad beveik jokie naujos statybos būstai į pardavimo pasiūlą nebepakliūtų.

Nacionalinis susivienijimas apie šią grėsmę kalba jau seniai ir įsipareigoja padaryti viską, kad jokie nekilnojamojo turto investiciniai fondai į Vilniaus gyvenamojo būsto rinką neateitų. Mat jei REIT'ai pradėtų čia intensyviai veikti, susiklostytų panaši padėtis, kokia jau yra susiklosčiusi daugelyje Vakarų Europos miestų, kur REIT'ai veikia jau seniai: nuosavas būstas tampa prieinamas tik tiems, kurie jį arba jau turi, arba paveldėjo, arba yra itin pasiturintys ir gali sumokėti didžiulę kainą už privilegiją turėti nuosavą stogą virš galvos.

Robertas Ramanauskas. Švietimo iššūkiai: ar Vilnius yra mokykla?

Autorius yra Užupio gimnazijos istorijos mokytojas, Nacionalinio susivienijimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkas

Donato Babensko nuotrauka

Vilnius yra sparčiausiai augantis Lietuvos miestas, turintis margiausią gyventojų sudėtį socialiniu, kultūriniu, tautiniu požiūriu. Todėl ir sostinės švietimo sistemai kyla daug iššūkių. Vienas jų – ypač skausmingas daugeliui šeimų – yra augančio gyventojų skaičiaus sukeltas didėjantis vietų poreikis vaikų darželiuose ir mokyklose. Ypač tai aktualu Pilaitėje, Pašilaičiuose, Perkūnkiemyje, Šnipiškėse, Bajoruose ir kai kuriose Verkių seniūnijos dalyse, kur naujų ugdymo vietų poreikis yra didžiulis.

Mokykloms tenka spręsti pedagogų trūkumo problemas. Ypač stokojama tikslųjų ir gamtos mokslų, specialiojo ugdymo, užsienio kalbų bei pradinio ugdymo mokytojų. Pagal Vilniaus miesto savivaldybės ir „Edu Vilnius“ 2025 m. paskelbtus duomenis, vidutinis Vilniaus pedagogų amžius yra 50,5 metų. Dau-

giau nei 10 proc. Vilniaus mokytojų jau yra pensinio amžiaus, o įskaitant priešpensinio amžiaus pedagogus, jų skaičius viršija 1300. Tai sukelia nemažas socialinės ir emocinės įtampas.

Miesto vadovams sunkiai sekasi tiek pritraukti naujus, tiek ir išlaikyti esamus, dažnai perdegusius pedagogus. Iš esmės nepavyksta išspręsti mokinių emocinės sveikatos ir ugdymo kokybės skirtumų problemų. Vilniuje labai skiriasi įvairių ugdymo įstaigų mokinių pasiekimai, o problemos dar užaštrėjo įdiegus vadinamąjį įtraukųjį ugdymą. Mokyklų pasirengimas įtraukiajam ugdymui yra tik deklaratyvus – ir tai ne tik Vilniaus, bet ir visos Lietuvos problema, nes pokyčiams absoliučiai nebuvo pasirengta, ir problema tiesiog numesta ant ugdymo įstaigų vadovų ir pedagogų galvos.

Vilniaus miesto savivaldybė deklaruoja, kad įgyvendina aktyvią švietimo politiką: jos strateginiuose dokumentuose numatyta gerinti švietimo prieinamumą, stiprinti ugdymo kokybę, investuoti į mokytojų pritraukimą ir kvalifikacijos kėlimą, toliau finansuoti programas, skirtas naujų pedagogų pritraukimui. Savivaldybė teigia remianti perkvalifikavimą ir profesinį tobulėjimą, taip pat skatinanti inovatyvius mokymo metodus. Bet tai tėra politinio pobūdžio pareiškimai, kurie realios padėties mokyklose nekeičia.

Viena iš Vilniaus savivaldybės aktyviai propaguojamų švietimo kryptų yra principas „Vilnius yra mokykla“. Juo vadovaujantis siekiama, kad ugdymui būtų pasitelkiamos įvairios miesto erdvės ir institucijos. Tačiau net ir tai mokyklos kasdienybėje įgyvendinti be galo sunku, nes organizacinės problemos kyla kiekvieną kartą, kai mokytojas nori su klase ar grupe išeiti iš pamokų, nes taip griūna visas dienos tvarkaraštis ir kitų dalykų mokymo planai.

Ne mažiau aktuali problema yra lietuvių kalbos mokymas, nes Vilniuje daugiau kaip 17 proc. miesto mokinių mokosi mokyklose, kuriose ugdymas vyksta ne lietuvių kalba. Savivaldybės duomenys ir valstybinių brandos egzaminų rezultatai rodo, kad šių mokyklų mokinių lietuvių kalbos ir kitų dalykų pasiekimai po šitiek metų vis dar atsilieka nuo mokinių, besimokančių lietuvių mokomąja kalba. Tai savo ruožtu programuoja didesnę socialinę atskirtį ateityje.

Galima džiaugtis, kad Vilniaus miesto savivaldybė pradėjo įgyvendinti

priemonių planą „Drąsiai lietuviškai“, kuriuo siekiama stiprinti valstybinės kalbos mokymą nuo ankstyvojo ugdymo, didinti lietuvių kalbos pamokų skaičių pradinėse klasėse, plėtoti dvi-kalbį ugdymą ir suteikti mokytojams daugiau metodinės pagalbos, taip sudarant geresnes sąlygas mokiniams visavertiškai dalyvauti Lietuvos visuomenės gyvenime ir konkuruoti darbo rinkoje. Bet labai sunku nustatyti, kiek ši iniciatyva palaikoma pačiose ne lietuvių kalba ugdymą vykdančiose įstaigose. Jose pastaruosius metus augo ukrainiečių, baltarusių ir rusų mokinių skaičius. Kiek sėkmingas yra atvykėlių vaikų lietuvių kalbos mokymas? Kokia tų vaikų motyvacija? Kokį poveikį jiems daro tos ugdymo įstaigos, kuriose jie mokosi? Taip pat nemenkas iššūkis kyla mokant lietuvių kalbos imigrantų iš kitų šalių vaikams.

Žvelgiant į Vilniaus švietimo sistemos situaciją galima padaryti išvadą, kad didžioji dalis problemų, su kuriomis susiduria vilniečiai ir miesto valdžia, yra nacionalinės švietimo politikos padarinys. Tačiau ir dėl tų problemų, kurias galėtų spręsti ir išspręsti pati Vilniaus savivaldybė kaip ugdymo įstaigų steigėjas, sprendimai yra primetami „iš viršaus“, užuot bandant megzti gilų ir atsakingą socialinį dialogą tarp miesto vadovybės, ugdymo įstaigų vadovų ir darbuotojų, kitų socialinių partnerių. Matyt, tai neįvyks tol, kol Vilniui neims vadovauti atviros pokalbio iššūkiui pasiryžusi nauja valdžia. Tikėkimės tokios sulaukti po artimiausių savivaldos rinkimų.

Simonas Kaunelis. V. Benkunsko kova: prieš imigraciją ar prieš Vilniaus tapatybę?

Autorius yra komunikacijos specialistas, Nacionalinio susivienijimo valdybos narys, Seimo nario Vytauto Sinicos patarėjas

Donato Babensko nuotrauka

Turbūt nė vienam vilniečiui nereikia pasakoti apie sostinės gatvėse nuolat skambančią rusų kalbą bei faktą, jog Vilniuje gyvena apie 76 tūkst. užsieniečių, iš kurių tik 15 tūkst. sudaro ES šalių piliečiai. Maždaug kas dešimtas Vilniaus gyventojas yra ne ES šalies pilietis. Savo akimis stebime civilizacinį pokytį.

Pasipiktinimas esama padėtimi, ypač vėl stiprėjančiomis taip sunkiai nusikratytos okupanto kalbos pozicijomis, yra pagrįstas ir natūralus. Visgi siekiant išieities iš šios situacijos būtina suprasti ją sukėlusius ir tebeskatinančius veiksnius bei galimas pasekmes, jei į padėtį nebus žvelgiama pakankamai rimtai.

Su masinės imigracijos reiškiniu nepriklausoma Lietuva pirmą kartą susidūrė valdant Ingridos Šimonytės vyriausybei. Jai pradėjus darbą, 2021 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 87,3 tūkst. užsieniečių. Jau 2024 m. pradžioje jų buvo 221,8 tūkst. Šį pokytį dažnai siekiama paaiškinti karo pabėgėlių iš Ukrainos srautais, tačiau iš šiandien Lietuvoje gyvenančių 224,2 tūkst. užsieniečių tik 51,1 tūkst. yra Ukrainos karo pabėgėliai, turintys laiki-

nosios apsaugos statusą. Taigi aptariamas pabėgėlių srautas paaiškina tik dalį šio augimo. Pagrindinis veiksnys, vertinant likusį augimą, yra legali darbo imigracija. Pastarąją paskatino pigios darbo jėgos noras – kurį daugeliu atvejų sunku pavadinti poreikiu – bei valdančiųjų pasirinkimas beatodairiškai šį norą patenkinti.

Vilnius, būdamas sostine ir didžiausiu šalies ekonominiu centru, tapo pagrindiniu migrantų traukos tašku. Tačiau šiuo sparčiausio imigracijos augimo laikotarpiu Vilniaus meras Valdas Benkuskas priekaištų dėl migracijos nereiškė. 2025 m. problemų jau išvėlgė, tačiau net tuomet teigė Vilniuje „nematantis pavojaus signalų“, o jau 2026 m., prisiminęs artėjančius rinkimus ir atlikęs miesto gyventojų apklausą, pradėjo kurti savo kaip „griežto kovotojo su imigracija“ įvaizdį. Visgi šis įvaizdis butaforinis – ir ne tik todėl, kad pradėtas kurti rinkimų kontekste. Užtenka pažvelgti į mero pasirinktas priemones.

Bene iškalingiausiai esamos administracijos požiūrį atskleidžia migrantų integracijos plane besipuikuojantis siekis „[...] didinti vietos bendruomenės atviri-

mą ir įsitraukimą“. Būtent šiam tikslui skirtoms socialinėms kampanijoms asignuota 116,9 tūkst. eurų. Dar 45 tūkst. eurų asignuota programai „Think Equal“ diegti. Pastarąją siekiama Vilniaus ikimokyklinio ugdymo įstaigose „[...] skatinti atvirumą vaikams ir pedagogams iš skirtingų kultūrų“.

Taigi šalia atvykėlių integravimo numatomas ir priimančiosios visuomenės perauklėjimas. Čia svarbiausios ne konkrečios sumos, o pats principas: **vilniečiai laikomi nepakankamai atvirais vykstančiam pokyčiui, todėl jiems atstovauti turinti miesto valdžia imasi auklėti vilniečius, kad jie suprastų, kaip privalo tą pokytį vertinti.**

Praregėjimą imigracijos pavojų atžvilgiu patyrusi V. Benkunsko administracija daug dėmesio ėmė skirti ir kalbos politikai. Pastaroji, be abejonės, yra svarbi integracijos dedamoji, tačiau miesto valdžios požiūris vėl pasirodo esantis iškreiptas. Lėšas, skirtas kalbos mokymui, Benkuskas ima iš Europos Sąjungos fondų bei mokesčių mokėtojų kišenės. Kokia keista logika remiantis užsieniečių kalbos kursams turėtų būti naudojami mokesčių mokėtojų pinigai, o ne darbuotojus atsivežančių įmonių lėšos? Negana to, jau minėtame užsieniečių integracijos plane žymiai daugiau lėšų skiriama ne kalbos mokymui, o psichologinei pagalbai.

Žinoma, kai kurios savivaldybės numatomos ir vykdomos priemonės yra reikalingos. Atvykėliai privalo mokėti lietuviškai, o rusiškų ugdymo grupių mažinimas ir rusų kalbos atsisakymas teikiant savivaldybės paslaugas vertintini teigiamai (nors lieka neaišku, kodėl meras nedrįsta panašiu principu pareikalauti lietuvių kalbos žinių iš lenkakalbių bendruomenės). Tačiau kalbos mokėjimas, nors ir svarbus, yra nepakankamas integracijos veiksnys; savaime jis nekuria lojalumo valstybei, titulinei lietuvių tautai ar pagarbos jos istorinei atminčiai.

Vakarų Europos šalių patirtis šį faktą byloja itin skaudžiai – teroro aktus, prievartavimus, žmogžudystes ar kitus nusikaltimus vykdančios imigrantų ir šia prasme nenusileidžiantys antros ar trečios kartos jų palikuonys dažniausiai neturi didelių problemų vartodami tų šalių nacionalines kalbas.

Nesileidžiant į detalią Vakarų Europos imigracijos politikos analizę, jų pamoka mums – efektyviai integruoti galima tik nedidelius kultūriškai artimų šalių imigrantų kiekius. Jei norėtusi artimesnio pavyzdžio – ką byloja faktas, jog per tris nepriklausomybės dešimtmečius Lietuva nesugebėjo pasiekti deramos Vilniaus krašto ir jo gyventojų integracijos į valstybės gyvenimą? Atsakinga ir toliau nei iki artimiausių rinkimų žvelgianti savivaldos politika privalo realistiškai vertinti integracijos galimybes ir viešai priešintis jas viršijančiai nacionalinei imigracijos politikai.

Šiame kontekste būtina paminėti ir tai, kad naujausios migracijos tendencijos panašėja į „vakarietiškas“. Lietuvoje mažėja ukrainiečių, baltarusių ir rusų bendruomenės, tačiau jų vietoje reikšmingai auga atvykėlių iš Indijos, Uzbekistano, Pakistano, Tadžikistano, Bangladešo, Filipinų ir Zimbabvės skaičiai.

Kol kas Vakarų Europos pamokos akiavaizdžiai neišmoktos. Valdo Benkunsko administracija nepajėgia atsisakyti prielaidos, kad auganti imigracija yra neišvengiama duotybė, o miesto valdžios užduotis – atvykėlius mokyti lietuvių kalbos, vilniečius – didesnio atvirumo, ir taip administruoti vykstančią demografinę transformaciją. Tačiau Vilnius negali tapti dar vienu multikultūriniu eksperimentu, kur atvykėliams net nereikia prisitaikyti prie lietuviško miesto gyvenimo ir kultūros.

Siekis perauklėti savo bendruomenę ir pripratinti žmones prie savo miesto tapatybės praradimo jokia prasme nėra konservatyvi politika.

